

Харківська обласна державна адміністрація
Державний архів Харківської області

ПРОТОКОЛ № 3

12.05.2017

м. Харків

Засідання Науково-методичної ради (НМР) Державного архіву Харківської області

Заступник голови НМР — Гнезділо О.С.
Секретар — Гриньова Ю.С.

Присутні члени НМР: Ельксніт М.І., Кривулькін І.М., Куделко С.М.,
Мирошніченко Н.Б., Павлова О.Г., Пантелєєва Л.Є., Плисак В.А.

Порядок денний:

1. Про розгляд проекту переліку документів до on-line виставки «Німецька «національна операція» НКВС» (До Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні).

Доповідач: Плисак В.А., головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Державного архіву Харківської області.

2. Про розгляд проекту статті «Грецька «національна операція» НКВС: розправа над К.Ф. Челпаном».

Доповідач: Плисак В.А., головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Державного архіву Харківської області.

3. Про розгляд проекту пам'ятки “Про ведення архівними відділами районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення Харківської області картотеки обліку роботи з юридичними особами-джерелами формування документами Національного архівного фонду”.

Доповідач: Гнезділо О.С., начальник відділу організації та координації архівної справи, обліку та довідкового апарату Державного архіву Харківської області.

1. СЛУХАЛИ:

Плисак В.А., головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Державного архіву Харківської області, представила на розгляд проект переліку документів до on-line виставки «Німецька «національна операція» НКВС» (До Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні).

Вона зазначила, що наприкінці 1930-х років у рамках наказів та інструкцій НКВС СРСР розгорнув декілька так званих «національних операцій», які ґрунтувалися у тому числі на ознаках національної приналежності людини та стали складовою репресивної політики влади.

Першою у серії «національних операцій» НКВС була «німецька».

Поштовхом до розгортання на території Харківської області «німецької операції» стала директива НКВС СРСР від 25 липня 1937 року № «00439» про арешт всіх німецьких громадян, які мешкали в СРСР і працювали в оборонній промисловості та на залізницях. Директива не обмежувалася лише німецькими підданими, вона націлювала чекістів виявляти «німецьких агентів, диверсантів» і серед радянських громадян німецької національності.

На виставці представлено документи про репресії кількох представників цієї національної групи: Грішау Евальда Івановича, Вайблінгера Ричарда Генріховича, Засе Августа Карловича та Шнакенберга Івана Івановича, які стали жертвами фальсифікацій НКВС.

ВИСТУПИЛИ:

Гнезділо О.С., начальник відділу організації та координації архівної справи, обліку та довідкового апарату Державного архіву, зауважила, що необхідно уточнити назву виставки, зокрема, додати до заголовку слова “за документами Державного архіву Харківської області”. Також Гнезділо О.С. запропонувала включити до переліку офіційні директиви органів влади та статистичні дані щодо кількості репресованих на території Харківської області.

Куделко С.М., директор Центру краєзнавства при Харківському національному університеті ім. В.Н. Каразіна, кандидат історичних наук, професор, заслужений працівник культури, Павлова О.Г., доцент кафедри історіографії, джерелознавства та археології, історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, кандидат історичних наук, та Кривулькін І.М., заступник директора Науково-дослідного, проектно-конструкторського та технологічного інституту мікрографії, кандидат фізико-математичних наук, запропонували відійти від терміну “національні операції” натомість уточнивши, що на виставці представлено документи стосовно репресій представників німецької діаспори.

Плисак В.А. наполягла на тому, щоб залишити назву переліку документів без змін, відстоюючи свою авторську позицію.

Гнезділо О.С. запропонувала схвалити проект переліку документів до on-line виставки «Німецька «національна операція» НКВС» (До Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні).

Питання поставлено на голосування.

ГОЛОСУВАЛИ:

за – 9, проти – 0, утрималися – 0.

ВИРІШИЛИ:

1.1. Схвалити проект переліку документів до on-line виставки «Німецька «національна операція» НКВС» (До Дня пам'яті жертв політичних репресій в Україні).

2. СЛУХАЛИ:

Плисак В.А., головний спеціаліст відділу інформації та використання документів Державного архіву Харківської області, представила на розгляд проект статті «Грецька «національна операція» НКВС: розправа над К.Ф. Челпаном».

Вона зазначила, що Державним архівом у квітні 2017 року було проведено on-line виставку “З історії грецької діаспори”, під час підготовки якої було виявлено документи, що розкривають трагічні сторінки історії греків періоду масових політичних репресій 30-х років XX століття, у тому числі особову справу студента Харківського технологічного інституту та архівно-слідчу справу репресованого Костянтина Федоровича Челпана.

У запропонованій статті на прикладі долі головного конструктора дизельних двигунів заводу № 183 (Харківський паровозобудівний завод) К.Ф. Челпана відображено трагедію багатьох представників грецької національної групи на Харківщині.

ВИСТУПИЛИ:

Павлова О.Г., доцент кафедри історіографії, джерелознавства та археології, історичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, кандидат історичних наук, відзначила високий рівень підготовки статті.

Гнезділо О.С., начальник відділу організації та координації архівної справи, обліку та довідкового апарату Державного архіву, запропонувала схвалити статтю та направити її для публікації в науково-інформаційному виданні.

Питання поставлено на голосування.

ГОЛОСУВАЛИ:

за – 9, проти – 0, утрималися – 0.

ВИРІШИЛИ:

2.1. Схвалити проект статті «Грецька «національна операція» НКВС: розправа над К.Ф. Челпаном».

3. СЛУХАЛИ:

Гнезділо О.С., начальник відділу організації та координації архівної справи, обліку та довідкового апарату Державного архіву Харківської області, представила на розгляд проект пам'ятки “Про ведення архівними відділами районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення Харківської області картотеки обліку роботи з юридичними особами-джерелами формування документами Національного архівного фонду”.

Вона пояснила, що Планом науково-дослідної та методичної роботи на 2017 рік було передбачено створення методичних рекомендацій на вказану тему, але в процесі роботи план було скореговано і підготовлено пам'ятку.

Гнезділо О.С. зазначила, що основними завданнями даної розробки є покращення якості роботи архівних відділів районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення Харківської області, надання їм методичної допомоги у частині забезпечення контролю за діяльністю установ, організацій та підприємств – джерел формування НАФ. Пам'яткою визначено основні документи, які повинні відкладатись в ході цієї роботи та особливості ведення карток обліку роботи з джерелами формування НАФ.

ВИСТУПИЛИ:

Мирошниченко Н.Б., заступник начальника відділу забезпечення збереженості та реставрації документів Державного архіву, зазначила, що дана пам'ятка може бути корисною також при проведенні перевірок роботи архівних відділів.

Питання про схвалення пам'ятки “Про ведення архівними відділами районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення Харківської області картотеки обліку роботи з юридичними особами-джерелами формування документами Національного архівного фонду” поставлено на голосування.

ГОЛОСУВАЛИ:

за – 9, проти – 0, утрималися – 0.

ВИРІШИЛИ:

3.1. Схвалити пам'ятку “Про ведення архівними відділами районних державних адміністрацій та міських рад міст обласного значення Харківської області картотеки обліку роботи з юридичними особами-джерелами формування документами Національного архівного фонду”.

**Заступник голови Науково-методичної ради,
начальник відділу організації
та координації архівної справи,
обліку та довідкового апарату**

О.С. Гнезділо

Секретар Науково-методичної ради

Ю.С. Гриньова